

Grundlovsændring er ikke lige under opsejling

Vi har netop markeret grundlovens fødselsdag for 171. gang. Og grundlovspolitik er nødvendighedens politik, så en grundlovsændring ligger derfor heller ikke lige om hjørnet.

WEEKENDPANELET

JENS PETER CHRISTENSEN (f. 1956)

Har været højesteretsdommer siden 2006. Forinden professor i stats- og forvaltningsret ved Aarhus Universitet. Har været formand for en lang række lovforberedende udvalg.

De andre medlemmer af Weekendpanelet:

BERTEL HAARDER

EMILIA VAN HAUEN

THOMAS BORCHERT

SAMIRA NAWA AMINI

JEANETTE VARBERG

ELISABETH DONS CHRISTENSEN

Grundloven blev i fredags fejret anderledes end normalt. Coronatidens forbud mod forsamlinger hindrede grundlovs møderne, og politikerne spredte i stedet deres grundlovstaler på elektronisk vis. Nye tider. Nye skikke. Men forhåbentlig er vi næste år tilbage igen ved grundlovs møderne. For grundloven kan nok være et møde værd.

En gallupundersøgelse ved grundlovens 150-års jubilæum i 1999 viste, at under en tredjedel af den voksne befolkning havde læst i grundloven, og at over 40 pct. ikke havde noget nærmere kendskab til den. Alligevel mente hele 77 pct., at grundloven sikrer demokratiet i Danmark.

Heldigvis behøver man åbenbart hverken at være jurist eller på anden måde skriftklog for at kunne forstå grundlovens betydning. Grundloven er udtryk for fundamentale værdier i det danske samfund: folkestyre, frie valg, uafhængige domstole, personlig frihed og ret for borgerne til at ytre sig, forsamlings og danne foreninger.

Vores nuværende grundlov kom til verden i 1953. For 30 år siden fik den radikale Niels Helveg Petersen sat en større grundlovsdebat i gang, og siden da er der også indimellem dukket forslag om grundlovsændring op. Thorning-regeringen havde det endda på sit program. Men intet er sket. Og det er ikke svært at forstå. Sagen er nemlig den, at grundloven gennem tiden kun er blevet ændret, når den spærrede for den politik, som et betydeligt politisk flertal fandt var påkrævet. Grundlovspolitik er nødvendighedens politik.

Sådan var det i 1849, da den nye grundlov var nødvendig for at få gjort op med enevælden. Sådan var det også i 1866. Nederlaget i 1864 til Prøjsen, der medførte, at en tredjedel af befolkningen og 40 pct. af rigets område var tabt, gjorde en grundlovsændring nødvendig. I 1915 blev grundloven igen ændret. Denne gang var ændringen udslag af et stærkt

politisk ønske om et nyt valg-system, der kunne sikre, at mandatfordelingen i folketing og landsting kom til at svare til vælgerne stemmefordeling. Det gamle system med valg i enkeltmandskredse blev afskaffet, og samtidig fik kvinderne valgret, hvilket 1866-grundloven havde forhindret.

Da grundloven blev ændret i 1953, var det atter udslag af nødvendighed. I sommeren 1945 havde politikerne i begejstringsrusen over befrielsen lovet at nedsætte valgrets alderen. Løftet blev givet som en hyldelse til den ungdom, der havde domineret i frihedskampen. Dermed hang politikerne på den. Valgrets alderen var nemlig fastsat direkte i grundloven med 25 år til Folketinget og 35 år til Landstinget. Skulle valgrets alderen sættes ned, måtte der derfor en grundlovsændring til.

Da det kom til stykket, var politikerne imidlertid ikke særligt forhåbende på sagen. Efter års vankelmød og tovtækkeri blev den nye grundlov kun med nød og næppe

gennemført i 1953. Det blev indførelsen af kvindelig tronfølge, der bar grundlovsændringen igennem. Var grundlovens regler om tronfølge ikke blevet ændret, ville grev Ingolf i dag have været landets konge, og Dronning Margrethe II ville fortsat have været prinsesse.

I dag er der ikke på tilsvarende måde nogen sag, der gør en grundlovsændring nødvendig. Grundlovens rammer om det politiske liv er enkle. Folketinget kan til enhver tid afskedige regeringen ved at udtale mistillid, og regeringen kan til enhver tid afskedige Folketinget ved at udskrive valg. Her indenfor har det parlamentariske liv kunnet udfolde sig efter tidens krav og uden alvorlige forfatningskonflikter.

Grundlovens regler om de personlige og politiske frihedsrettigheder (ejendomsretten, boligens ukrænkelighed og den personlige frihed samt ytrings-, forenings- og forsamlingsfriheden) er for nogles vedkommende noget

tyndbenede, men i praksis er det ikke noget problem. Retssystemet er fyldt op med lovbestemte rettigheder fra gulv til loft, og de danske love suppleres af talrige EU-regler og menneskerettighedsregler.

Nogle ser gerne, at grundloven kommer til at indeholde nye rettigheder, som f.eks. retten til bolig, sundhed og rent miljø - og på det seneste er også klimaet kommet med. Skal sådanne rettigheder være andet end fest- og skåltale, vil de flytte magt fra de folkevalgte politikere til domstolene. Spørgsmål, der i dag er politiske, vil blive forvandlet til juridiske spørgsmål, som det i sidste ende vil være op til ikkefolkevalgte dommere at afgøre. Om det er godt eller skidt, kan enhver jo have sin egen mening om.

Under alle omstændigheder har en grundlovsændring formentlig lange udsigter. Den praktiske politiske dagligdag byder på mange problemer, men grundloven er ikke et af dem.

rubrik tag with dummy text. Duis aute irure dolor in reprehende-

BYLINE-TAG

email-tag
Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat. Duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse cillum dolore eu fugiat nulla pariatur. Excepteur sint occaecat cupidatat non proident, sunt in culpa

qui officia deserunt mollit anim id est laborum. Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat. Duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse cillum dolore eu fugiat nulla pariatur. Excepteur sint occaecat cupidatat non proident, sunt in culpa qui officia deserunt mollit anim id est laborum. Lorem ipsum

dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat. Duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse cillum dolore eu fugiat nulla pariatur. Excepteur sint occaecat cupidatat non proident, sunt in culpa qui officia deserunt mollit anim id est laborum. Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do

eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat. Duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse cillum dolore eu fugiat nulla pariatur. Excepteur sint occaecat cupidatat non proident, sunt in culpa qui officia deserunt mollit anim id est laborum. Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna ali-

qua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat. Duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse cillum dolore eu fugiat nulla pariatur. Excepteur sint occaecat cupidatat non proident, sunt in culpa qui officia deserunt mollit anim id est laborum. Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ul-